

*Науковий співробітник відділу організації
науково-дослідної роботи НАВС, здобувач
кафедри теорії держави та права НАВС
Шевченко Олена Станіславівна*

ЩО ЯВЛЯЮТЬ СОБОЮ ПРАВА ЛЮДИНИ ЗА КОНЦЕПЦІЄЮ СОЛІДАРИЗМУ?

Для утворення єдиної спільноти громадянам треба запропонувати надетнічні вартості, які лежать у площині добробуту, рівня життя, соціальної справедливості й соціального захисту, демократичних і моральних цінностей, дотримання прав людини, екологічної безпеки, нарешті, просто авторитету своєї країни [1, с. 224]. Вказане без надмірних труднощів цілком спроможна виробити концепція солідаризму.

Зауважимо, що важливою складовою наукового пізнання солідаризму є аксіологічний підхід, який широко використовується в правничій науці. Він забезпечує дослідження солідаризму з погляду визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю; утвердження і забезпечення прав людини як головного обов'язку держави; визнання вільного розвитку людини не засобом, а метою розвитку суспільства і держави. В основі цього підходу лежить теорія природних прав людини [2, с. 55-56].

Суттєвим видається характеризування сутності концепції солідаризму, виходячи із таких найбільш значущих ідей:

- 1) необхідності взаємодопомоги, політичної солідарності та колективізму (Платон);
- 2) взаємного спільного проживання в державі, як політичній спільності людей, що з'являється лише тоді, коли виникає спілкування між сім'ями і родами заради блага життя з метою досконалого самодостатнього існування (Аристотель);
- 3) взаємного спілкування, обговорення та прийняття рішень, як факторів об'єднання людей «у природне суспільство»; природної схильності людей до взаємної любові як основи права, що є підґрунтям для об'єднання суспільства в цілому та окремих соціальних груп; істинних законів, обов'язкових для всіх (Цицерона). Ідея обов'язковості законів для всіх членів суспільства була розвинена Д. Локком;
- 4) природного прагнення людини жити з іншими людьми для забезпечення своїх потреб; закону, обов'язкового для всіх, як засіб у досягнення суспільного блага (Т. Аквінський);
- 5) загальнолюдської цінності права, метою якого є свобода, рівність та безпека всіх людей (Ш. Монтескє);
- 6) суспільного порядку, в основі якого лежать принципи рівності, свободи і необмеженої приватної власності (Вольтер);

7) об'єднання людей, як їх природної потреби, обумовленої необхідністю виживання; єднання людей на основі їх інтересів (суть концепції загальної волі) (Ж.-Ж. Руссо);

8) єднання територіальних громад задля забезпечення мирного співіснування та суспільного добробуту (Ж. Мельє);

9) просування держави до всезагального миру, до всесвітньої асоціації з іншими державами і народами в єдине світове співтовариство на основі принципу християнства «усі люди – браття» (Сен-Сімон);

10) комуни (селища спільності) як розумної суспільної системи майбутнього, що назавжди припинить «суперництво, розбрати і війни, і люди із раннього дитинства будуть привчатися сприяти щастю один одного» (Р. Оуен);

11) співробітництва та кооперації членів суспільства (Е. Дюркгейм);

12) принципу солідарності, що сприяє соціальній справедливості (Л. Буржуа);

13) факту взаємної залежності, що з'єднує між собою, в силу спільності потреб і поділу праці, членів роду людського (Л. Дюгі);

14) етики трудових відносин, дисципліни, органічної ієрархії замість майнової диференціації (О. Шпенглер);

15) прав людини як найвищої соціальної цінності, забезпечення якої має бути головною функцією держави; утвердження соціальної справедливості шляхом створення відповідного законодавства й механізмів його впровадження; розвитку соціальних програм, зорієнтованих на гарантуванні гідного життя та вільного розвитку людини (Ф. Факуяма);

16) держави як правової організації осілого на певній території народу, об'єднаного певним ступенем соціальної солідарності і наділеного організованою владою (Б. Кістяківський);

17) солідарності, направленої на державну цілісність (Ю. Липа);

18) необхідної соціальної підтримки держави на шляху до втілення об'єднаної громади (В. Воронкова).

Американський політичний економіст Ф. Факуяма, як прибічник концепції солідаризму, в своїй теорії акцентував увагу на таких положеннях: підході до прав людини як найвищої соціальної цінності, забезпечення якої має бути головною функцією держави; утвердженні соціальної справедливості шляхом створення відповідного законодавства й механізмів його впровадження; розвитку соціальних програм, зорієнтованих на гарантуванні гідного життя та вільного розвитку людини; політико-правовому захисті свободи конкуренції, економічного і політичного плюралізму, пануванні права і закону; утвердженні у суспільній практиці конституційно-правових принципів поваги людської гідності та соціальної спрямованості держави. Гармонійна взаємодія інститутів громадянського суспільства з державою, на думку мислителя, уможливить поступове обмеження державного втручання в економічне і соціокультурне життя громадян. Розвиток держави буде поступово зведений до мінімуму і дасть змогу в сучасних умовах посісти належне їй місце – бути лише функцією суспільства під його постійним і всебічним контролем [3, с. 443-444].

Вчений, зокрема визнає, що солідарна держава має здатність забезпечити суспільні блага для всього населення та рівність прав громадян, позбавити систему влади кумівства. Тому логічним є судження про важливу роль такої держави в житті суспільства. Вона не роз'єднує громадян, а, навпаки, згуртовує націю.

Метою концепції солідаризму українського філософа права Б. Кістяківського є здійснення солідарних інтересів громадян. Саме йому належить вагомий внесок у розробку цієї концепції солідаризму, за допомогою якої він обґрунтував ідею соціальної зумовленості прав людини, дієві способи забезпечення свободи, акцентував увагу на необхідності зв'язаності держави правом та визначив засоби зв'язування органів держави як носіїв централізованої соціальної влади, визначив безпосередній зв'язок правової держави і громадянського суспільства, необхідність досягнення солідарності між людьми, рівноваги людини, суспільства і держави як умови їх безконфліктного розвитку [4, с. 41].

Поряд з цим, на нашу думку, є сенс звернути увагу на те, що концепція солідаризму умовно ділить усю сукупність загальновизнаних прав людини на три групи. Перша група за концепцією солідаризму стосується індивідуальних свобод, друга – політичного і громадського життя, третя наголошує на соціальних умовах життя.

Виходячи із вищезазначеного, можна стверджувати, що задля створення передумов для набуття Україною членства в ЄС потрібно визнати надзвичайно важливу роль концепції солідаризму у забезпеченні основних прав людини.

Концепція солідаризму – це ідеологія життя, яка вже давно є базовим принципом в Європейських країнах. Досягнення високого рівня життя населення, аналогічного рівню в країнах Європи є можливим для України за умови імплементації Європейських соціальних стандартів у свою практику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Попова О. Роль освіти у формуванні сучасної національної ідентичності. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Культурологія. 2017. Вип. 18. С. 224-225.
2. Боняк В. О. Органи охорони правопорядку України в сучасному вимірі: конституційно-правовий аспект : монографія. Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2015. 384 с.
3. Мироненко О.М., Горбатенко В.П. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. / О.М. Мироненко, В.П. Горбатенко. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 456 с.
4. Тимошенко В. Розвиток концепції громадянського суспільства у вітчизняній політико-правовій думці XIX – початку XX ст. / В. Тимошенко // Право України. – 2010. – № 7. – С. 33–43.